

ЛЕКЦІЯ

ТЕМА: МЕТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

МЕТА: ознайомлення основними засадами, напрямками та завданнями організації праці на виробництві.

ОСНАЩЕННЯ:

- конспект лекції;
- роздатковий матеріал;
- наглядний матеріал.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЇ:

1. Суть, зміст і завдання організації праці.
2. Основні напрями організації праці.
3. Основні завдання організації праці.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВХІДНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Характер і зміст праці в сучасному виробництві.
2. Суспільні форми організації виробництва.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

- ознайомитися з організацією трудових процесів і робочих місць організацією праці трудових колективів, нормуванням праці управлінського персоналу за підручником Плоткін Я.Д., Янушкевич О.К. Організація і планування виробництва на машинобудівному підприємстві [Текст] : Навч. видання. – Львів: Світ, 1996. – ст.193-210

Процес матеріального виробництва - це інтегрована єдність трьох основних його елементів, а саме: праці, тобто, доцільної діяльності людей, спрямованої на видозміну і пристосування предметів природи до їхніх потреб; предметів праці на які спрямована праця і знарядь праці, за допомогою яких люди впливають на предмет праці, видозмінюючи їх для досягнення основної мети виробництва.

Процес праці, як основна складова процесу виробництва має, характерні особливості. Вони проявляються при здійсненні впливу людей на предмети праці. Так, в процесі праці люди витрачають фізичну і нервову енергію, що засвідчує про фізіологічний аспект процесу праці. В процесі праці люди впливають на природу і вступають в певні відносини між собою. В цьому проявляється соціально-економічна сутність процесу праці. Тобто, процес праці постає як суспільне явище.

В процесі матеріального виробництва людина здійснює вплив на предмети праці шляхом використання сукупності різноманітних знарядь праці. Особливості та відмінності у використовуваних знаряддях праці, а також у предметах праці обумовлюють формування конкретного змісту діяльності учасників трудового процесу, тобто, організацію їх праці.

Організація праці людей на будь-якому підприємстві є обов'язковою умовою ефективного його функціонування. Це пояснюється тим, що досконала організація праці дає змогу раціонально використовувати працівників (персонал) і є важливою запорукою ефективного використання у виробничому процесі виробництва речових його елементів, тобто, засобів виробництва.

Організація праці - це певний порядок побудови і здійснення трудового процесу, завдяки якому забезпечується формування й функціонування системи ефективної взаємодії працівників із засобами виробництва та одного з одним для досягнення заздалегідь поставленої цілі трудової діяльності.

Основна мета організації праці на підприємстві полягає у створенні найбільш сприятливих умов праці, збереженні і підтримці на високому рівні працездатності людей, підвищенні ступеня привабливості й престижності праці.

Організація праці на підприємстві має забезпечити розв'язання надзвичайно важливих і тісно пов'язаних між собою складних **завдань**:

- економічного, що полягає в забезпеченні економії живої праці;
- психофізіологічного, що зводиться до створення працівникам здорових і безпечних умов праці, спрямованих на досягнення і підтримання їх високої працездатності у трудовому процесі;
- соціального, спрямованого на створення умов для постійного підвищення культурного професійного -кваліфікаційного рівня працівників.

***УВАГА!** Організація праці повинна ґрунтуватися на матеріалах наукових досліджень, які проводяться в усіх сферах трудової діяльності з урахуванням впливу на трудові процеси досягнень науково-технічного прогресу, матеріалізація результатів якого знаходить своє відображення в підвищенні технічного рівня виробництва на підприємствах.*

Для того, щоб поліпшити організацію трудових процесів необхідно забезпечити розв'язання комплексу організаційно-технічних завдань на конкретному підприємстві. При цьому повинні бути враховані його галузева приналежність і тип організації виробництва.

На підприємствах обробних галузей промисловості організацію праці можна представити рядом узагальнених **напрямів**. Основними серед них вважають такі:

1.Розробка та впровадження раціональних форм розподілу і кооперування праці:

а)розчленування процесу праці на підприємстві за функціональною, техно логічною, професійно-кваліфікаційною ознакою, встановлення раціональних пропорцій між: різними видами праці (за вказаними вище ознаками) і на цій основі раціональний розподіл трудових ресурсів підприємства між різними його структурними підрозділами, завершаючи групами робочих місць та окремими робочими місцями;

б)забезпечення раціонального взаємозв'язку і взаємодії, раціональної спільної

участі структурних підрозділів, трудових колективів, груп працівників та окремих виконавців у єдиному трудовому процесі, що протікає в рамках підприємства як найважливіша складова частина виробничого процесу, в результаті здійснення якого випускається готова продукція, виконуються роботи або послуги.

2.Раціональна організація і обслуговування робочих місць:

- а) доцільне планування (розміщення на виробничій площі дільниці, цеху) робочих місць;
- б)забезпечення робочих місць необхідним для їх належного функціонування обладнанням, технологічним та іншим оснащенням, інвентарем, виробничими меблями, засобами контролю, виробничого зв'язку, сигналізації та передачі інформації тощо);
- в)забезпечення раціонального обслуговування робочих місць по всіх основних функціях (виробничо-підготовчій, транспортній, інструментальній, налагоджувальній, ремонтній, енергетичній, складській, контрольній, господарсько-побутовій).

3.Вивчення і впровадження передових прийомів і методів праці:

- а)виявлення і відбір прогресивних прийомів і методів праці;
- б)проектування раціонального трудового процесу із включенням в нього прогресивних прийомів і методів праці;
- в)інструктування виконавців і навчання їх передовим трудовим прийомам і методам, які забезпечують економію праці та підвищення її продуктивності.

4.Удосконалення організації підбору, підготовки і підвищення кваліфікації працівників:

- а)поліпшення роботи по професійній орієнтації молоді, прихід якої очікується на підприємстві;
- б)удосконалення набору і відбору працівників;
- в)удосконалення підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації робітників безпосередньо на виробництві, а також з відривом від виробництва;

г)удосконалення форм і методів перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів підприємства безпосередньо на підприємстві і поза його межами;
д)створення умов, які забезпечують якомога вищий рівень стабільності кадрів підприємства.

5.Удосконалення нормування праці:

а)розширення сфери нормування праці у всіх підрозділах підприємства, та всіх категоріях персоналу;
б)підвищення наукового рівня нормування праці;
в)поліпшення якості норм праці;
г)розробка і впровадження прогресивних трудових нормативів (нормативи часу на іи.);
д)поліпшення нормувальної роботи на підприємстві.

6.Поліпшення умов праці:

а)забезпечення більш жорсткого дотримання вимог охорони праці і техніки безпеки неї виробництві;
б)поліпшення санітарно-гігієнічних, психофізіологічних та соціально-побутових умов праці у виробничих та інших структурних підрозділах підприємства;
в)підвищення рівня механізації й автоматизації ручних робіт у трудових процесах з важкими і шкідливими умовами праці;
г)підвищення рівня естетизації середовища у структурних підрозділах підприємства.

Основні напрямки виробничої естетизації:

- надання привабливого зовнішнього вигляду (дизайну) обладнанню;
- естетичне оформлення інтер'єрів виробничих приміщень;
- озеленення території і виробничих приміщень;
- раціоналізація режимів праці та відпочинку (внутрішньозмінного, тижневого, місячного, річного).

7.Посилення матеріального і морального стимулювання працівників

підприємства.

- а)удосконалення діючих та впровадження більш ефективних систем поточного преміювання працівників структурних підрозділів і трудових колективів за досягнуті протягом звітного періоду (за який проводиться преміювання) результати роботи;
- б)удосконалення організації заробітної плати працівників;
- в)удосконалення діючих та впровадження більш ефективних спеціальних систем матеріального стимулювання за досягнення кількісних і якісних показників роботи, виконання встановлених планових завдань (наприклад, за впровадження досягнень НТП), за раціональне використання виробничих ресурсів;
- г)застосування найбільш ефективних форм морального заохочення за високопродуктивну і добросовісну працю.

8.Зміцнення виробничої дисципліни і виховання у працівників добросовісного, творчого відношення до праці:

- а)зміцнення трудової, технологічної і виконавської дисципліни;
- б)посилення впливу на порушників дисципліни;
- в)виховання працівників у дусі добросовісного, творчого відношення до праці через розвиток і удосконалення виробничого та інших видів змагання трудових колективів і окремих працівників, а також: через розвиток і удосконалення раціоналізаторства і винахідництва та забезпечення якнайширшої участі в ньому працівників, через залучення як найширшого кола працівників до вирішення завдань і проблем, які виникають на підприємстві, до участі в управлінні підприємством, його підрозділами і трудовими колективами.

Виходячи із суті цих найважливіших напрямків, висвітлених у науковій і навчальній літературі, формуються основні **завдання** організації праці:

1.Економічні завдання — забезпечення раціонального використання живої праці, а разом з нею - засобів виробництва. Цим самим створюються умови для

підвищення продуктивності праці та зростання ефективності виробництва.

2.Психофізіологічні завдання - забезпечення сприятливих умов праці, охорони праці, підтримання високого рівня працездатності працівників, запобігання передчасної втомлюваності їх в процесі праці, створення умов для нормального відтворення робочої сили. Все це сприяє в кінцевому рахунку збереженню здоров'я людини, яка є головною продуктивною силою суспільства.

3.Соціальні завдання - підвищення рівня соціальної значимості, привабливості, змістовності праці, надання праці творчого характеру, перетворення її у першу життєву потребу.

Впровадження на підприємстві заходів організації праці має системний характер і повинно здійснюватись у відповідній послідовності, зокрема, має бути проведена належна організаційна підготовка, зроблена аналітична оцінка стану організації праці, організоване проектування нових заходів поліпшення організації праці, дана оцінка економічної ефективності реалізації цих заходів.